

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

IN ACEST NUMĂR:

SCRISOARE CATRE D-L N. TITULESCU DE OCTAVIAN GOGA

Filmul crizei de guvern de Al. Hodoș; Licurici de aur, poezie de Ion Dinu; Al cui e Ardealul? de D. I. Cucu; Partidele politice în România democratică, de S. Lupăș; Criza țărilor agricole, de Virgil P. Râmnicăneanu; Cronica politicii externe: Evenimentele din Spania, Un exemplu al rubricii, de D. Goldovici; Săptămâna politicii interne: Demascarea falșilor, Și tripla poveste sâmbătă, de Cronicarul de Duminică; Gazeta rimată: O mare creștin, de Titu Neauru; Însemnări: Prințul Nicolae la Budapesta, Programul lui I. I. I. I., Specialiștii și alții, Partide mari — partide mici, Județele d. lui Titulescu, Un om, de ceat, etc, etc.

BUCUREȘTI,

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CALEA VICTORIEI 63—65

PREȚUL 5 LEI
© BCU Cluj

Țara Noastră

Scrisoare către d. N. Titulescu

Stimate domnule Titulescu,

Examinând propunerea ce ne-ați făcut pentru participarea la un guvern de concentrare, am onoarea a vă transmite răspunsul comitetului de direcție al partidului poporului, în următoarele: partidul poporului a acceptat să discute cu dv. ideia unui guvern de înfrățire a tuturor forțelor politice din țară, deși era călăuzit de convingerea că numai o unitate de concepție și de acțiune mai poate salva ordinea morală și materială a vieții noastre de stat adânc zguduită azi. Mareșalul Averescu, ca totdeauna, a înfrânt și de data aceasta orice considerație personală și a dat dovada unei rare abnegațiuni patriotice, consimțind să sprijinească prin partidul pe care-l prezidează, străduințele dv. Atât atitudinea președintelui, cât și hotărârea organelor noastre de conducere, au fost îndrumate de sentimentul de adâncă deferență față de apelul Majestății Sale Regelui căruia partidul poporului, urmând tradiția sa consacrată, i-a dat ascultare și în această împrejurare.

Comitetul de direcție al partidului, din primul moment a crezut că o guvernare de uniune națională nu se putea închipui decât având la bază un program bine definit, care să îmbrățișeze problemele de existență ale țării, indicând soluții precise menite să constituie un angajament pentru opinia publică de aici și din străinătate. Cu mult regret am constatat că din formele vagi și fregmentare ce ne-ați prezentat nu am putut alege garanțiile necesare unei munci ordonate și metodice cu care ne-am obișnuit în cele două guvernări ale partidului nostru. Nu ne-ați dat, în complicatele chestiuni economice atât de arzătoare azi, decât lozinci generale cu speranțe de realizări îndepărtate și problematice, iar în fața momentului greu

prin care trece țara, ne-ați pus în vedere proiecte de noi sarcini fiscale cu totul inoportune.

N'ați schițat nici măcar un gest de dezavuare a risipei banului public, — care prin legile regiilor autonome și-a reformei administrative au ajuns să dezechilibreze în mod catastrofal bugetul statului, — în schimb însă spre marea noastră mirare ați lansat ideia suspendării stabilității funcționarilor, pe care România și-a însușit-o demult, ca o exigență firească a unei orânduiri de stat occidentale.

Partidul poporului a căutat zădarnic în programul dv. sancțiuni pentru infracțiunile atât de numeroase cari au compromis ordinea morală la noi în ultimii trei ani. Dureeroasa clătinare a principiului de autoritate, în loc de a fi stăvilită printr'o atmosferă de largă purificare, dând astfel satisfacție puternicului curent de reacțiune sufletească a poporului nostru, a fost și mai mult sporită prin covârșitoarea importanță ce-ați acordat dela început, reprezentanților regimului de eri căzut sub apăsarea oprobiului public.

Partidul poporului neînțelegând să facă un târg rușinos din repartizarea ministerelor și mandatelor de parlamentari, — crezând că pacea politică din țară nu se poate instala având laolaltă învingători și învinși, — s'a crezut dator să preconizeze egalitatea de tratament a tuturor partidelor politice, ca unica platformă de realizare a unui guvern de uniune națională.

Spre marea noastră părere de rău acest principiu leal n'a găsit nici un ecou în judecata dv. prea susceptibilă interesatelor drămuiri electorale cari au fost aproape unica preocupare a autorilor dezastrului de azi.

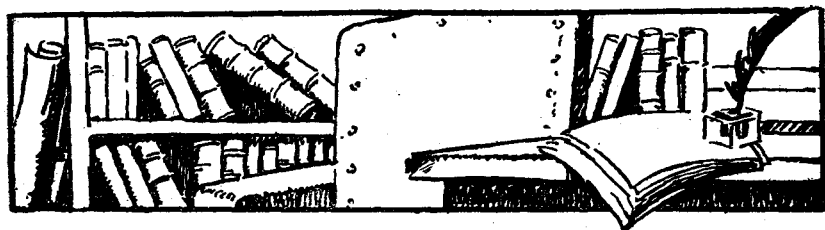
Ca o surpriză caracteristică a situației, foarte greu de încadrat în rigorile Apusului și aproape imposibil de conciliat cu însușirile eminente atribuite reputatei dv. personalități, am mai reținut apoi, neobișnuită dv. dorință de a introduce în listele electorale ale partidelor un număr de șaptezeci de aderenți politici ai d-voastră necunoscuți nouă până acum, cari se vor grupa probabil în jurul dv. din cea dintâi clipă a alcătuirii guvernului, potrivit unui vechi obicei al pământului, pe care-l credeam căzut în desuetudine.

În aceste împrejurări, partidul poporului nu poate participa la guvernul de concentrare propus de d-voastră.

Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele stime.

OCTAVIAN GOGA

Delegatul comitetului de direcție
al partidului poporului

Licurici de aur

...,Haideți, fraților, să mergem"

Fraților, să mergem!...

Dar să știți că drumul
E lung și opreliști pândesc cu duiumul

Vipere și cetini, urzici și ferigă
Cu sfârcuri țepoase vor da să ne frigă.

Balta, ca o ciorbă de țânțari și broaște
Cu clăbucu-i verde o să ne împroaște

S'o tăiem în două, că n'o fi adâncă
Gușterii dint'ânsa oameni nu mănâncă.

Cu sfârleze 'n frunte o să ne însemne
Când Sfărâmă-Pietre și când Strâmbă-Lemne

Furnicile roșii cu nisip în barbă
Mușuroaie 'nalte pe iarbă să fiarbă

Le-om sări ca iezii și mereu nainte
Cu ochii la raza mare cât o linte,

Vom găsi pe culme, încrustat în rouă,
Licurici de aur pentru stema nouă.

ION DINU

Filmul crizei de guvern

— Priveliști, constatări și concluzii, pe firul ordinei cronologice —

În intervalul de timp, dela demisia precipitată a guvernului Mironescu până la alcătuirea guvernului prezidat de d. N. Iorga, s'au oferit opiniei publice atâtea aspecte neașteptate și atâtea variate peripeții, încât, din cele petrecute, s'ar putea aranja un bogat scenariu de cinematograf. Actorii, ce-i drept, n'au fost toți fotogenici, în schimb însă, acțiunea filmului n'a lăncizat nici o clipă. În rândurile de mai jos vom încerca să redactăm o dare de seamă conștiincioasă, urmărind toată desfășurarea subiectului.

Vom începe, bine înțeles, cu intrarea în țară a ministrului nostru dela Londra. D. N. Titulescu, chemat telegrafic îndată după mult-așteptatul deces al regimului național-țărănist, și a făcut apariția la vama Jîmbolia cu un bagaj puțintel și cu gânduri foarte mari. Copilul răsfățat al cercurilor diplomatice dela Geneva, mândru de succesul pe care era cât pe-aici să-l câștige în procesul optanțanților, a revenit printre noi după o absență de zece ani, ca un autentic occidental reformator, față de care toate partidele românești trebuiau să închine steagul, facilitându-i misiunea mântuitoare. Pentru a respecta dela început întregul adevăr, se cuvine să precizăm, că d. N. Titulescu n'a fost luat pe nepregătite. Marele european ne mai vizitase cu câteva săptămâni înainte, acceptase în prealabil însărcinarea de a încerca o concentrare a tuturor forțelor politice din țară, și-și făcuse planurile în consecință.

O zicătoare franceză spune, că omul care știe dinainte ce are de făcut prețuiește cât doi. D. N. Titulescu își făcea, deci, apariția pe orizontul întunecat al politicii românești ca un prestidigitator cu însușiri miraculoase, iar cetățeanul cititor de gazete,—spectator nedumerit al evenimentelor și nenorocit contribuabil,—se aștepta să-l vadă scoțând un minister de uniune națională din pălărie, câteva sancțiuni severe de subț manșetă și un ditamai împrumut extern din buzunarul dela vestă. Amicii români ai d-lui N. Titulescu (mai

puțini, desigur, cât cei de peste graniță) afirmau cu toată seriozitatea, că fostul președinte al Societății Națiunilor aducea cu sine nici mai mult nici mai puțin decât șapte formule diferite pentru rezolvarea crizei de guvern din România.

Vom spune cu anticipație, că d. N. Titulescu, după laborioase dar infructuoase pertractări s'a oprit la formula cu numărul 4 : guvernul de tehnicieni, care n'a fost în nici un caz cea mai fericită. Pentru ce nu s'au încercat și celelalte trei ?

Dela Jimbolia la d. Iuliu Maniu

D. N. Titulescu a pășit la granița țării cu piciorul stâng. Bănuia, pe semne, că 17 milioane și jumătate de români, câți a numărat de curând recensământul populației, stau cu ochii ațintiți spre Simplon, așteptând lozinca cea nouă, cu care neprihănitul Făt-Frumos sosea de pe malurile Tamisei. Din păcate, Frumosul-Făt și-a ratat intrarea, provocând din primul moment o adâncă nedumerire. În declarațiile făcute reprezentanților presei cari i-au eșit întru întâmpinare, d. N. Titulescu a fost deopotrivă amenințător și idilic, pesimist și vorbăreț, dramatic și mucalit, ca un preludiu al întregului paradox de mai târziu. A făcut un aspru rechizitoriu la adresa partidelor politice, care-au dus România la dezastru, făgăduind că va încerca strângerea lor într'un singur mănunchi pentru salvarea patriei. A anunțat, surâzător, că-i de măritat, dar a pomenit, încruntând din sprincene, și despre niște capete cari vor cădea. Iar ca încheiere, s'a răfuit cu Buickurile cari circulă pe calea Victoriei și ne-a pus în vedere alimentația exclusivă cu mămăligă și ceapă pentru îndreptarea situației economice.

(Căci d. N. Titulescu, se știe, poate fi socotit ca cel mai sobru fiu al României-întregite. Răposatul Vintilă Brătianu, fost paznic al Tezaurului public, ar fi putut să spună multe în această privință).

Adevărat, că d. N. Titulescu, odată ajuns la București a desmințit interviewul din Jimbolia, dar nimeni n'a luat în serios această tardivă batere în retragere, de vreme ce marele european, cu elocvența sa de circumstanță, vorbea în fața unei numeroase galerii de gazetari indiscreți. De-altminteri, pe cât de guraliv a fost la sosire, pe atât de zgârcit în explicații a devenit mai târziu. D. N. Titulescu s'a ferit ca de foc să-și destăinuiească programul de guvernământ. A cerut tuturor poliță în alb. A solicitat pretutindeni sprijin, fără să spună ce are de gând să facă. A căutat, în fine, un punct arhimedic de-a care să purceadă, și a nimerit de-adreptul la d. Iuliu Maniu.

Nici nu se putea închipui o alegere mai nefericit inspirată.

Ce căuta d. N. Titulescu și ce reprezintă d. Iuliu Maniu ? D. N. Titulescu venea ca un crainic al unor purificări necesare, sugerând orientări noi și afixând metode schimbate. D. Iuliu Maniu

se înfățișa ca exponentul unei cârmuiri căzute sub aprobiul public, prăbușit în urma propriilor sale greșeli pe povârnișul unui faliment iremediabil. De cinci luni, d. Iuliu Maniu o ștersese din țară, ca un fugar politic fără adresă, rătăcind prin gări, furișându-se pe sub poduri, dormind incognito prin hoteluri retrase, urmărit de stafia din ce în ce mai amenințătoare a apropiatelor răspunderi. Teama d-lui Iuliu Maniu era atât de accentuată, încât, *neștiind ce soartă i se pregătește*, nu numai că nu s'a grăbit să se întoarcă acasă când a aflat despre demisia d-lui Gh. Mironescu, dar s'a aranjat așa ca să sosească în București *după* d. N. Titulescu. Prudentă zăbavă!

Printr'o ciudată tălmăcire a realităților, în loc să priceapă că *înlocuirea imediată a regimului național-țărănist devenise o necesitate resimțită de toate eategoriile societății românești*, d. N. Titulescu a procedat tocmai de-a'ndoasele. S'a hotărît *a limine*, să nu întreprindă nimic fără asentimentul d-lui Iuliu Maniu!

Iată viciul congenital al tuturor combinațiilor ulterioare. Intreg eșafodajul de soluții ridicat de d. N. Titulescu a fost așezat pe un pivot putred. Reformatorul s'a pus în desacord direct cu spiritul public din țară, și, în loc să înlătore dela cârmă pe autorii nenorocirii în care ne zbatem astăzi, s'a dat cu totul pe mâna lor. D. Iuliu Maniu a scos capul la lumină, a început să prindă curaj, a vorbit tot mai îndrăzneț, până când ne-am pomenit că pune condiții, se înfige pe primul plan, adică — pur și simplu — se obrăznicește.

Mulțumită opticei inversate a d-lui N. Titulescu, infractorii s'au transformat în arbitri ai situației!...

Manevrele d-lui I. G. Duca și partidul d-lui N. Titulescu

În desfășurarea mai departe a filmului N. Titulescu a avut o simțitoare înrăurire rolul ce și-a rezervat d. I. G. Duca. Șeful vechiului partid liberal și-a impus, fără prea multă luptă cu temperamentul dumisale firesc, — o maleabilitate cum am spune: *usque ad finem*. A debutat prin a se arăta plin de atenții față de d. mareșal Averescu, pentru că în acelaș timp să propună d-lui Iuliu Maniu o alianță secretă împotriva tuturor celorlalți. Cei doi mata-dori ai sincerității au uitat repede loviturile ce și-au dat altădată reciproc, și au căzut de acord să emită astfel de pretenții, încât, în cazul când guvernul de uniune națională se realiza, cele trei partide adverse: partidul poporului, partidul liberal de sub conducerea d-lui George Brătianu și partidul țărănesc al d-lui dr. N. Lupu să rămână într'o situație de inferioritate categorică, echivalând cu o veritabilă sinucidere.

După pactul N. Titulescu-Iuliu Maniu, a intervenit deci com-

aplicitatea Iuliu Maniu-I. G. Duca. Cele două partide, cărora le datorăm exclusiv nenorocirea prezentului, și-au dat mâna pe sub masa verde a interminabilelor tratative, și, cu asentimentul îngăduitor al musafirului salvator sosit dela Londra să ne muștruluiască, și-au etalat pretențiile — fără jenă și fără pudoare. Au cerut câte 120 mandate în Parlament fiecare, iar d. N. Titulescu, pentru a nu rămâne mai pe jos la împărțeală, a pretins pentru sine și amicii din anticamera dumisale nu mai puțin de 70 locuri urmând a-și constitui astfel o masă de manevră în viitorul Parlament.

Chemat să înfăptuiască o concentrare a tuturor partidelor din România. d. N. Titulescu s'a gândit că n'ar fi tocmai atât de rău să profite de ocazie și să-și încropească la rândul său, un partid propriu, care, cu douăzeci și patru de ore mai înainte nu exista nici în embrion. Numai după ce această tocmeală, prin care două treimi din Camera încă ne-aleasă erau acaparate și distribuite *à l'amiable*, d. N. Titulescu a binevoit să se adreseze celorlalte partide, oferindu-le grațios... ceea ce mai rămăsese.

Să judece cu obiectivitate oricine, dacă pacea și prosperitatea țării ar fi fost garantate printr'o tovărășie a putregaiului de ieri cu improvizajia frivolă de astăzi, și dacă celelalte trei partide, sortite unei desființări consimțite, ar fi fost datoare să înghită umilința ce li-se impunea!

Blocul celor trei partide

Celelalte trei partide, printr'un gest reflex de autoconservare s'au strâns laolaltă. Au examinat așa-numitul program al d-lui N. Titulescu, dar n'au găsit nimic. Au pus chestiunea desființării costisitoarelor regii autonome și a nenorocitei legi administrative, dar n'au primit nicio lămurire. *In schimb, li s'a pus în vedere suspendarea inamovibilității funcționarilor și creierea unor noi venituri pe seama statului, adică noi impozite, într'o vreme când echilibrul financiar al țării nu s'ar putea obține decât cu serioase economii.*

În ceea ce privește raportul de forțe în viitoarea guvernare, partidul poporului, partidul liberal de sub conducerea d-lui George Brătianu și partidul țărănesc al d-lui dr. N. Lupu au pus înainte principiul unei perfecte egalități de tratament,—singurul mijloc prin care s'ar fi putut evita orice animozitate și s'ar fi înlăturat orice veleități de supremație.

Dar d. N. Titulescu, pe de-o parte prins fără scăpare în sfera de influență a d-lui Iuliu Maniu, pe de altă parte obsedat de ideea de a-și crea o grupare personală de 70 deputați parazitari, n'a ținut seamă de obiecțiunile ce se aduceau, persistând cu o fatală încăpățănare în'eroarea inițială. A refuzat să examineze chestiunea programului, și a voit să impună celorlalte trei partide condițiunile umilitoare, cari echivalau cu un act de categorică suprimare. Cele trei partide și-au dat seama, că nu se pot învoi să se sinucidă

numai pentru a înlesni reabilitarea politică a d-lui Iuliu Maniu, și au refuzat să intre de bunăvoie pe subț furcile caudine. Au respins oferta inacceptabilă a d-lui N. Titulescu, lăsându-i neîndemnativului împăciuitoar posibilitatea să constituie un guvern cu celelalte două partide, pe cari chiar d-sa le considera ca pe cele mai tari de vreme ce le rezervase o supremație numerică asupra tuturor.

Printr'o ciudată întorsătură a lucrurilor, cei doi consilier intimi ai d-lui N. Titulescu, — mai întâi d. Iuliu Maniu și apoi d. I. G. Duca—după ce se înțeleseseră atât de bine în secret, n'au îndrăznit să iasă la braț împreună în văzul lumii. Poate de rușine, poate de teamă... Există astfel de complicități, cari au nevoie să fie acoperite de vălul protector al obscurității. Aduse la lumina limpede a zilei, se tăgăduiesc pe ele înși-le.

Astfel a căzut formula guvernului de concentrare. D. N. Titulescu, refugiindu-se cu amărăciunea insuccesului sub adăpostul unei metafore, s'a plâns că „a fost torpilat“ de blocul celor trei partide, iar ziarul *Vitorul*, monitorul imaculatei sincerități, a acuzat de-adeptul pe d-nii Octavian Goga, George Brătianu și dr. N. Lupu, că „au sabotat“ tentativele de înfăptuire a uniunii naționale. În realitate, n'a fost nici torpilare, nici sabotare, ci un act firesc de apărare a existenței proprii. Poate fi învinovățit cineva că nu se lasă strâns de gât?

Aci se încheie prima parte a filmului. Legenda d-lui N. Titulescu a murit. Mirajul înfrățirii tuturor a dispărut. D. N. Titulescu n'avea decât un singur lucru de făcut. Să-și depună mandatul și să plece cu primul tren la Londra, lăsând pe bunul său amic d. Iuliu Maniu să se descurce cum s'o pricepe. O soartă ingrată i-a poruncit, însă, d-lui N. Titulescu să meargă înainte, din greșală în greșală, ca să sfârșească în chipul cel mai lamentabil cu putință.

Formule de cârpeală

A venit, deci, rândul formulilor de cârpeală. Dintre cele 7 soluții destinate să se sfolieze una după alta ca petalele unui trandafir (sau ca cele 7 voaluri ale Salomeei, despre care a amintit d. mareșal Averescu), d. N. Titulescu a mai ales două:

1. Guvern neutru compus din funcționari cu reprezentanții partidelor ca miniștri fără portofoliu pentru alegeri libere pe liste separate.

2. Guvern neutralizat, compus din reprezentanții tuturor partidelor, tot pentru a face alegeri libere pe liste separate, urmând ca guvernul de uniune națională să se formeze după alegeri.

Dar cum? D. N. Titulescu, urmărind constant ideia, că pentru slujba sa de intermediar între partide trebuie să fie răsplătit cu un comision palpabil, a pretins din nou să-și introducă în Cameră, pe diferite liste, pe cei 70 amici ai săi, rezervându-și, *oricare ar fi fost rezultatul alegerilor*, cele trei departamente mai importante:

internele, externele și finanțele, precum și prezidenția Consiliului pentru sine.

Partidul poporului, partidul liberal de sub conducerea d-lui George Brătianu, și partidul țărănesc al d-lui dr. N. Lupu examinând și propunerile de mai sus au admis în principiu formula guvernului de alegeri, precizând însă următoarele condițiuni :

1. Guvern neutru format din funcționari cu șefii de partide sau cu reprezentanții lor.

2. Ministru de interne va fi o persoană neutră numită cu asentimentul șefilor de partide (eventual un magistrat dela Casație).

3. Prefecții vor fi numiți în fiecare județ în persoana magistratului cel mai înalt în grad și vechime, după prezidentul biroului electoral.

4) Neutralitatea completă a autorităților și consiliilor comunale.

5) Prezența celor 71 de candidați ai grupului Titulescu, pe diverse liste, lucru la care nu ne-am opus în ipoteza listelor comune, devine o imposibilitate legală în cazul listelor separate, deoarece conform legii electorale deputatul aparține grupului pe lista căruia a candidat, ceiace ar putea eventual să-l lipească de calitatea de neutru.

6) Senatorii aleși de colegiile restrânse să fie repartizați între toate partidele.

7) Liste separate cu libertate de cartelare.

8) În esența regimului parlamentar occidental, națiunea fiind reprezentată prin Parlament, iar guvernul fiind emanațiunea acestuia nu s'ar putea anticipa nici asupra compoziției viitorului guvern, nici asupra repartizării mandatelor.

D. N. Titulescu a socotit aceste contra-propuneri drept inacceptabile, deși toate se găseau în perfect acord cu logica și cu uzanțele din orice țară constituțională a Europei. Omul dela Londra, dela care se aștepta introducerea unei maniere perfect occidentale, a primit și această lecție de parlamentarism fără să crâncească. Apoi a urmat o serie de căderi repezi spre desnodământul final. D. N. Titulescu s'a resemnat să formeze un guvern hibrid, care să lucreze cu actualul Parlament național-țărănist. Aceasta i-a fost pieirea.

Epilogul

Vineri pela prânz, după ieșirea d-lui N. Titulescu dela M. S. Regele, s'a înregistrat pe scările Palatului următorul dialog cu ziaristii :

— Tot nu v'ați săturat ? a întrebat d. N. Titulescu.

— Noi ne-am săturat, dar vedem că dumneavoastră nu v'ați săturat încă, au ripostat confrății.

— Mai așteptați puțin și o să vă dau una bună, a fost ultimul cuvânt al marelui european.

Intr'adevăr, d. N. Titulescu și-a dat toate silințele să ne ofere *una bună*, dar n'a izbutit. A mai încercat odată zadarnic o concentrare parțială Maniu-Duca, fortificată cu eventualul concurs al sașilor și al socialiștilor, iar Vineri seara, târziu, a pornit în căutarea unui guvern de tehnicieni, care trebuia să depună jurământul Sâmbătă dimineața. Cum însă ghișeurile micii publicități a „Universului“ erau închise la acea oră târzie, și cum, se vede treaba, d. N. Titulescu epuizase toate celelalte proceduri prin care ar fi putut să-și angajeze colaboratori, combinația a căzut pentru a patra oară.

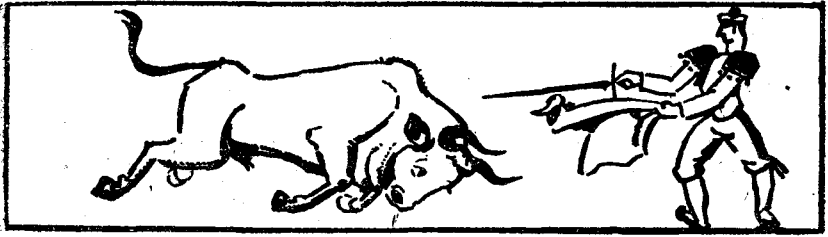
Înainte de a eșua definitiv, d. N. Titulescu a mai găsit însă mijlocul de a se pune la remorca d-lui Iuliu Maniu. Iată cum a procedat. A prezentat spre aprobare Suveranului o listă ministerială și *după aceea*, s'a înfățișat cu ea la clubul național-țărănist, ca s'o controleze și d. Iuliu Maniu. S'a întâmplat, că d. Iuliu Maniu a luat creionul în mână și a șters din rândul nouilor miniștri pe d. C. Argetoianu, declarând că nu va pune Parlamentul la dispoziția d-lui N. Titulescu decât în cazul când guvernul va fi alcătuit după placul său.

D. Iuliu Maniu, fugarul politic care nu putea fi găsit cu două săptămâni mai înainte prin gările europene, pretindea să exercite fără pic de pudoare prerogativele M. S. Regelui! Din acel moment, d. N. Titulescu își terminase misiunea sa. Marele european venise să mântuiască țara, dar s'a mulțumit să caute a-l salva numai pe d. Iuliu Maniu. *Eșecul pe care l'a suferit a fost, în asemenea împrejurări, inevitabil.*

În trei ore s'a format, Sâmbătă spre seară, guvernul N. Iorga-C. Argetoianu-M. Manoilescu. Asupra acestei formații nu ne grăbim să ne pronunțăm. Așteptăm să vedem ce-are de gând să facă. În orice caz, noi presimțim lichidarea bruscă și binevenită a regimului național-țărănist. Parlamentul va fi dizolvat. D. Iuliu Maniu, în opoziție, va fi nevoit să ia contact cu alegătorii după o pauză de trei ani.

Ne vom rezolva plăcerea să fim de față la această întâlnire..

ALEXANDRU HODOȘ

Al cui e Ardealul?

Ni se pare cam tardiv a mai discuta oportunitatea unui guvern realizat din colaborarea tuturor partidelor. Zisa „uniune națională“ a eșuat lamentabil după două săptămâni de criză de guvern.

Din tristul spectacol al tratatelor întrerupte brusc, desprindem numai un fapt, cu deosebire semnificativ pentru atmosfera în care se făcea dorința de uniune a Regelui. Printr'un ciudat concurs de împrejurări, pe care nu credem necesar să-l explicăm aici, vinovatul principal, autorul notoriu al stărilor de lucruri de azi, partidul național-tărănist, devenise în cursul tratatelor de uniune factorul hotărâtor. Nu facem din aceasta o vină d-lui Iuliu Maniu. Șeful partidului care a guvernat până mai deunăzi desorganizând cu metodă structura administrativă și economică a țării pentru a culege din haos toate beneficiile posibile pe seama partizanilor fără rușine și fără măsură, a fost, ne închipuim, încântat de rolul ce i se oferea să joace. Peste trecutul pătat de vinovăție aruncase cineva catifeaua uitării și d. Iuliu Maniu, refăcut moralicește, candid și superb pune condiții, zâmbia feciorelnic încadrat de d. N. Titulescu în fața obiectivelor curioase în așteptare la scările Palatului, și făcea la club cu ochiul, șiret, partizanilor încă nerefăcuți din spaima judecății, pe care o așteptau și care trebuia să vină.

În această atmosferă, dorinței Regelui i se dădea o interpretare ofensatoare, un sens, pe care nu l'a avut niciodată în intenția Suveranului. Partidul național-tărănist se socotia pus la adăpost de orice neplăcere pentru tot ceea ce a săvârșit în timp de doi ani și jumătate, guvernând cu rea-credință și cu nepricepere țara spre dezastrul de azi. El se așteptase la o rostogolire vertiginosă pentru a se îngropa pe veșnicie înăbușit de ciocotele mâniei populare, și s'a trezit luat cu binisorul pe perna de satin stacojiu a amabilităților pentru a fi pus pe pedestalul unei adevărate supremații.

Astfel tratat, putea d. Iuliu Maniu să nu devie pretențios,

putea partidul național să nu-și dea arama obrăzniciei pe față ?

Ar fi fost nefiresc.

Așa s'a născut teoria celor două categorii de partide : partide mari, partide mici ; partide cu drept de înmormântare la clasa întâia, partide cu drept de viață numai la clasa doua.

Și așa s'a produs celălalt fapt, care ne interesează cu deosebire în aceste rânduri. Pe când se discutau la club condițiunile de participare ale partidului național-țărănist în guvernul de uniune națională cerut imperios de Rege, criminalii risipei și ai jafului, înviorați de noua și neașteptata întorsătură a lucrurilor, beți de nebănuita isbândă a ticăloșiei, aruncau în balanță scuipatul negru al urei :

„Pe nici o listă din Ardeal să nu candideze Goga“ !

La umbra bunelor intenții regale, de care abuzau ignobil, fioroșii mandari ai Ardealului se aruncau din nou asupra prăzii, pe care o crezuseră pierdută. Biată provincie fără noroc, cucerită prin minciună de profesioniștii căpătuielii, încă odată voia să te salveze ghiara binevoitoare a nepoților d-lui Iuliu Maniu, ridicând stavilă contra lui Octavian Goga la Predeal !

Dar al cui este Ardealul ? Cu ce drept i se poate opri oricărui cetățean al acestei țări de a trece acolo examenul electoral al unei alegeri ? Și mai ales, cu ce titluri formulează opreliștea oamenii partidului național-țărănist împotriva d-lui Octavian Goga ? Scris-a d. Iuliu Maniu *Oltul* ? Unde-i versul d-sale sguđuitor de simțire românească să ne închinăm și să zicem : „Oprîți-vă, acolo numai Iuliu Maniu are dreptul să vorbească și peste glasul *Profetului* nu se cuvine să răsune altă voce“. Cântat-a d. Alex. Vaida *Clăcașii* ? Să știm, vorbiți, pisalți ai sinedrului național-țărănist, dacă nu e o eroare, când se spune, că viziunea pătrunzătoare de neguri, de acum 25 de ani, n'a fost zămislită la umbra Burgului de la Viena, de mustăciosul curtean valah al arhiducelui Franz Ferdinand. Gemut-a Popa Man cu *Plugarii* ? Plâns-a d. Ciceo Popdurerea de la *Noi* sau poate, presimțindu-se viitorul ministru al „teatraliștelor“ și al cântăreților, cântat-a d. Emil Hațiegan pe Laie Chiorul ?

Arătați-vă îndreptările, domnilor, să vă știe lumea și să nu mai uneliți, scoțând din umbă ghiare înveninate. Dar până nu vom vedea tomurile de gând și faptă românească, până nu vom vibra cu simțirea pe care până acum nu v'o cunoaștem, noi rămânem la ceea ce știm, vă dăm peste bot și vă spunem cu toată lumea :

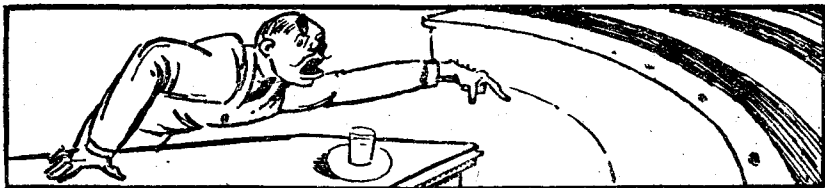
„Jos obrăznicia !“.

Căci cu cele câteva discursuri parlamentare de searbadă politeță grofească, rostite de d. Iuliu Maniu în Parlamentul dela Budapesta și prezentate drept capodapere de opoziție național-românească de către presa simbriașă a partidului național de pe vremuri, nu se poate constitui un drept de proprietate indiviză asupra Ardealului României Mari de azi. Și nici cu îndrăznelile d-lui Al. Vaida puse la cale de la Viena și executate cu ochii spre curtea lui Franz-Iosif, nu cu inimă de-acasă, din Ardeal.

Știm, se va nega faptul. Cunoaștem oamenii și nu pentru întâia oară dăm piept cu lașitatea lor. Nereușita tenebroaselor combinațiuni puse la cale cu nerușinare la adăpostul dorinței regale de concordie națională, le va tăia curajul și vor susține, că nici vorbă n'a fost de condiția opririi candidaturii d-lui Octavian Goga în Ardeal. Dar faptul rămâne fapt, confirmat prin tăcerea cu care nu s'a răspuns la somația ce li s'a făcut prompt prin ziarul „Indreptarea“. Deci gândul rămâne, expresie a unui sentiment de neagră și neputincioasă gelozie față de mintea și inima lui Octavian Goga. Iar acestui sentiment nu i se poate opune decât întreg disprețul masiv al unui neam.

D. I. CUCU

Partidele politice în regimul democratic

O campanie pe-alătura pornită, fără justificări serioase și fără linie de conduită principiară, cerea suprimarea partidelor politice pe motive nelămurite și nerumegat așezate laolaltă.

Înainte de-a justifica încadrarea partidelor politice într'un regim democratic, ne vom referi la niște spuse altădată, în care remarcam că principiul democratic, așa cum s'a născut revoluționar ca armă de luptă contra regalității despotice, nu poate constitui cu toate elementele sale componente, un sistem de guvernământ aplicabil. Regimurilor actuale nu le este rezervată decât posibilitatea unor sisteme de inspirație democratică și nici de cum democrațiu așa cum la origină a fost filosoficește plămădită; democrația pură—ziceam—nu este un sistem de guvernământ.

Să fim deci înțeleși. Vom justifica prezența partidelor, nu în sistemul democrației pure, ci în forma democratică a guvernământului reprezentativ.

Vom încerca să redăm măsura în care partidele politice se încadrează în sistemul filosofic al democrației și pe aceea, în care aceleași partide își află loc în sistemul de guvernământ reprezentativ, inspirat de principiul democratic.

I. În democrația pură premisa fundamentală se formulează astfel: voința majorității e lege, voința generală e voința tuturor, voința minorității își are lipsa de rațiune în simplul fapt că e minoritate. Pura doctrină democratică nu admite existența partidelor, apariția acestora marchează un început de cangrenă într'o societate pe bază de pact, așa cum o concepușe J. J. Rousseau.

De aceea zice Rousseau că partidele nasc atunci. „când nodul social începe a se relaxa, când statul începe a slăbi, când interesele particulare încep a se face simțite și micile societăți influențează asupra celei mari, interesul comun se alterează și găsește opozanți, unanimitatea nu mai domnește în voturi, voința generală nu mai e voința tuturor, se ridică contradicții, debateri și cele mai bune păreri nu trec fără dispută“.

Am amintit dela început un lucru: pura doctrină democratică nu e un sistem de guvernământ, ci unul filosofic.

II. În regimul democratic, aplicat prin sistemul reprezentării naționale, voința generală se degajează în urma unor operații de scrutin. Asistăm la o transmitere de prerogative dela alegător la ales ; majoritatea dintr'o parte nu corespunde matematic majorității din cealaltă, tehnica legii electorale împiedecă formarea unei ecuații între elementele de dincolo și de dincoace de urnă. Atunci voința generală se măsoară în funcție de rezultată, voința majorității se substituie voinței generale.

În regimul guvernământului reprezentativ existența partidelor nu e o simplă contingență istorică, e o necesitate ; acest regim cere formarea partidelor. Voința alegătorilor nu poate ajunge la conducerea statului decât prin mijlocul reprezentării, în acest fe cetățeanul nu are exercițiul drepturilor sale politice decât—în mod normal—odată la patru ani, în interval totul se face sau ar trebui să se facă, prin reprezentanți.

Ori acești reprezentanți sunt tocmai exponenții divergențelor de opinii, care împart corpul electoral, fie că aceste divergențe au fost provocate, fie că s'au născuț din coliziunea între interesele particulare, sau dintre acestea din urmă și interesele generale.

Réné Hubert zice : „Cum armonia voințelor nu e nici odată astfel, încât să nu lase loc nici unei disensiuni, partidele politice nasc, își formează tradiții, își crează organe, își aleg șefi“. Partidele politice sunt organele, prin care corpul electoral accede la conducerea statului, ori ele reprezintă în acelaș timp tocmai disensiunile politice, pe care natura omenească viețuitoare în societate nu le poate elimina.

Atâta vreme, cât Constituția înscrie votul universal și principiul reprezentării, partidele politice apar ca un corolar necesar, un ruaj fără de care *mașina constituțională* așa cum e alcătuită azi nu poate funcționa.

Aceasta e rațiunea și justificarea juridică a existenței partidelor. Pentru a le elimina va trebui să se renunțe la forma de guvernământ actuală, să se suprime sufragiul universal.

Ori oportunitatea acestei măsuri e contestabilă și consecințele greu de calculat.

S. LUPAȘ

Criza țărilor agricole

— O propunere interesantă —

Chestiunea schimbului de mărfuri între țările agricole și cele industriale preocupă cercurile economice și financiare de pretutindeni, mai ales în urma tentativelor ce s'au făcut, în cursul anului 1930, de către țările agricole din Europa centrală și răsăriteană, de-a găsi posibilitatea ca acest schimb să se efectueze pe-o scară cât mai largă.

În acest scop, s'au ținut conferințe la București, Varșovia și Geneva, participând delegați din toate țările interesate, inclusiv Ungaria și Bulgaria, fără să se ajungă însă până acum la o soluție practică. Totuși aceste tratative au emoționat, cum e și explicitabil, anumite cercuri din țările industriale apusene, în special din Franța, a cărei interese economice, dar și politice, o silesc să urmărească cu atenție orice acțiune care ar putea să aibă vre-o influență asupra comerțului exterior francez. Astfel, în revista de specialitate *L'Exportateur Français*, apărând la Paris, un oarecare domn Dauvin studiază, în ultimul număr, repercusiunea pe care ar putea s'o aibă asupra exportului francez eventualele înțelegeri economice între țările din Europa centrală, constatând că aceste state, în afară de Ceho-Slovacia și Austria, sunt țări agricole, cari caută să exporteze produse pe care Franța n'ar putea să le cumpere fără a păgubi propria sa economie rurală.

— „În aceste condiții — scrie economistul francez — Ceho-Slovacia și mai ales Germania, cari au totdeauna nevoie să-și procure din afară o parte importantă din cerealele pe cari le consumă, vor fi, fără îndoială, dispuse să facă oarecari sacrificii în favoarea produselor rolului românesc, jugoslav, etc, dacă exportul materialului industrial în statele rurale ar fi în schimb favorizat“.

Acest schimb nu se va putea însă face pe baza unor con-

vențiuni vamale, de care ar beneficia și terții, în virtutea clauzei națiunii celei mai favorizate. El nu se va putea prin urmare efectua decât pe baza unor acorduri de compensație riguroasă, pe cari le și indică, acorduri cari ar avea însă pentru Franța inconveniente serioase.

Contra promisiunii de cumpărare a unui număr fix de tractoare agricole sau de vagoane de căi ferate, Germania sau Cehoslovacia s'ar angaja să importe prin prioritate grâu românesc sau carne de porc din Iugoslavia. S'ar forma astfel un mare târg de schimburi, din care Franța ar rămânea exclusă, lipsindu-i posibilitatea să poată da contra-valoarea indispensabilă, pentru a nu leza interesele agriculturii sale.

Avantajul pe care îl are Germania asupra Franței în această materie îl pune în evidență d. Dauvin prin următoarele cifre: Germania a cumpărat din România cereale în valoare de 492 milioane franci francezi în anul 1928, și în valoare de 660 milioane franci în 1929, pe când cumpărăturile franceze în aceiași categorie de mărfuri, în aceiași doi ani, n'au fost decât de 19 milioane într'unul și abia de 2.700.000 franci în celălalt. Franța, conchide d-sa, este un client foarte mic pentru puterile centrale, întrebându-se dacă n'ar putea să devie un cumpărător mai important, renunțând la cumpărăturile de cereale în Statele Unite, în Argentina și în Canada?

La această întrebare d. Dauvin răspundere în modul următor:

— „Procedând astfel, Franța ar avea posibilitatea să dea satisfacție puterilor europene susceptibile să cumpere fabricațiunile ei. Da, însă acest procedeu ar fi periculos pentru că, cu toate greutățile actuale, exportul francez în Statele Unite au atins, în primele opt luni ale anului *) în curs, suma de 1628 milioane franci, pe când cumpărăturile de produse franceze efectuate de România, Iugoslavia, Turcia, Grecia nu se ridică, în această perioadă, decât abia la suma de 463 milioane de franci. În același timp, Canada singură a cumpărat produse franceze de 205 milioane și republica Argentina de 591 milioane franci.“

Prin urmare, Franța are vre un interes economic să riște represalii, favorizând, în detrimentul unor excelenți clienți actuali, pe alți eventuali cumpărători? N'are ea dimpotrivă interes să caute să-și amelioreze situația pe piața americană?

Alegerea pentru Franța nu va fi grea, pentru că țărani români, sârbi, bulgari și turci nu vor putea fi—afirmă dl. Danvin—nici când clienți importanți pentru produsele manufacturate franceze, din cauza slabei lor puteri de cumpărare. Totuși, d-sa vrea să menajeze și interesele aliaților Franței din Europa centrală, adică interesele Iugoslaviei și României, pentru a nu le sili să se arunce în brațele Germaniei, de aceia face următoarea propunere:

Dacă Franța trebuie totuși, cu orice preț, să efectueze cum-

*) 1930.

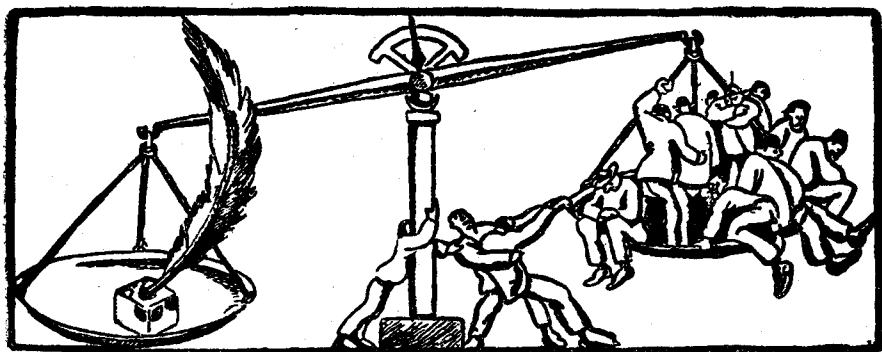
părăturile ei în statele agricole ale Europei, neputându-le însă absorbi singură, de ce nu s'ar institui ea în repartizitoarea lor? Există precedente: de pildă, cursierii din Lille și din Roubais revând lâna din Africa de Sud Germaniei și Ceho-Slovaciei. *Comercianții de cereale din Havre s'au de aiurea ar putea să cumpere grânele din Europa centrală și să le repartizeze apoi în toată lumea.*

Și la această propunere, economistul francez adaogă: — „In definitiv, nu este chestiunea de cât de organizație și înțelegere. Este sigur că nu se poate improviza în ce privește vânzarea în afară, însă experiența seculară și creditul unor anumite firme instalate în marile porturi franceze ar putea fi puse în serviciul producătorilor de grâu din țările interesate“.

D-l Dauvin își dă bine seamă de imensele dificultăți pe care le-ar întâlni realizarea unui asemenea proiect. Totuși d-sa îl preconizează, conchizând că „dacă ar putea fi realizat, el ar putea permite cel puțin să se dea o soluție unei probleme care, pentru moment, pare greu de rezolvat prin mijloacele clasice ale acordurilor comerciale și înțelegerilor vamale“.

VIRGIL P. RAMNICEANU

Cronica politicei externe

Evenimentele din Spania

Spania trece de multă vreme prin grave frământări interne. Criza economică și financiară a creat, după războiul mondial, în cuprinsul acestei țări altă dată așa de înfloritoare, o mare nemulțumire internă și o explicabilă îngrijorare în cercurile conducătoare. Printr'un fenomen, care nu e nou, fiindcă e comod, îngrijorarea generală a făcut front împotriva partidelor de guvernământ, jena materială deformând proporțiile vinovățiilor reale până la exagerare. Așa a luat ființă, în 1923, dictatura națională a lui Primo de Rivera. Fostul guvernator general al Catalaniei s'a instituit salvatorul națiunii prin lovitură de stat, impunând țării sale un regim de voință personală, profund opus legilor ei fundamentale. După o sută de ani de viață constituțională destul de agitată, Spania revenea în 1923 la un quasi-regim absolutist întârziat. Constituția, pe care jurase în 1820 Ferdinand al III-lea de Bourbon, era trimisă la arhivă să muzezească în vrafal uitării.

Dictatura lui Primo de Rivera a salvat aparențele. Aceasta trebuia să o recunoască și cei mai înverșunați adversari ai regimului de mână forte. În câțiva ani, Spania a ieșit din criză, refăcută. Dar dincolo de misiunea ei strict circumstanțială s'au săvârșit greșeli, cari răbufnesc astăzi în lovitura republicană a alegerilor comunale. Timp de șapte ani, organismele firești de guvernământ ale țării au fost urmărite cu o învierșunare sălbatecă, conducătorii și credincioșii programelor de partid au fost persecutați, loviți în ideile și interesele lor, aruncați în închisori sau ținuți cu severitate dincolo de granițe. Se urmărea desființarea partidelor. Dar nu aceasta trebuia să fie misiunea lui Primo de Rivera.

Nu e pentru întâia oară, când în viața unui popor anumite cauze duc la efecte cu totul nelogice. Criza economică și financiară din Spania a creat dictatura lui Primo de Rivera pentru a găsi soluția salvatoare. Dar din moment ce misiunea s'a depășit, din moment ce cauza care i-a dat naștere a încetat, dictatura nu mai avea nici o rațiune de a exista. Țara trebuia reintegrată în drepturile ei.

Primo de Rivera a înțeles cel dintâi situația falsă în care se afla, după soluționarea crizei economice. Incercările lui de a da o nouă formă constituțională Spaniei trădau o justificată temere de viitor. N'a reușit, fiindcă soluțiile lui erau lipsite de seva voințe maselor, născute fiind din necesitatea nefirească de a consolida un regim prelungit fără justificare.

Dictatura nu izbutise să lege rădăcini între misiunea ei circumscrisă la anumite probleme circumstanțiale și pulsația de viață a unui întreg popor. Pe măsură ce ea se prelungea și își căuta noi obiective de acțiune, prăpastia dintre ea și popor se adância, pentru a reduce la viață organismele vii de guvernământ ale țării, partidele politice. Dovadă e faptul, că în clipa când, după șapte ani de persecuții, Primo de Rivera se rostogolea de pe tronul dictatorial, partidele politice au ieșit la iveală pline de viață și s'au refăcut în câteva luni de liber exercițiu al prerogativelor populare.

Încercarea de a le desființa a fost zădarnică.

Poate chiar, că fără toată această trudă Spania ar fi fost scutită de criza mai grea și mai periculoasă a revoluției republicane de azi, dacă ceea ce a încercat să repare acum 8 ani Primo de Rivera s'ar fi făcut de către un partid politic, cu răspundere în fața națiunii și nu prin voința unui om. Dar nu e nici firesc, nici oportun să ne ocupăm de această latură a chestiunii. Aici ne mărginim a face unele constatări.

Ceea ce este trist pentru Spania în starea de lucruri la care a ajuns, e că din excesele dictaturei lui Primo de Rivera și-a luat avânt reacțiunea republicană, până la a pune în grea cumpănă însăși existența monarhiei. După votul care dă o zdrobitoare majoritate republicanilor, Regele Alfons a părăsit Spania pentru a susține în străinătate, că n'a abdicat. Din această suspensiune a prerogativelor regale, până se vor pronunța masele în alegeri generale, monarhia însă nu e mai puțin amenințată. Alegerile se vor face de republicani și absența Regelui va fi un zdrobitor argument pentru influențarea unui plebiscit în favoarea republicei.

Privind în urmă cele două revoluții, cari au frânt continuitatea constituției de la 1820, la 1868 și la 1873, Regele Alfons mai poate spera după gestul generos făcut în fața triumfului republican. Dar va avea oare norocul tatălui său, Alfons XII, de a fi beneficiarul unei noi mișcări carliste? Și oare vremurile de astăzi se mai potrivesc cu cele de acum 50 de ani.

Un maestru al rubricel:

Auguste Gauvain

A murit bătrân, în vârstă de 76 de ani, ilustrul ziarist francez și inegalabilul redactor pentru politica externă al lui „Journal des Débats”, Auguste Gauvain. Nicăieri, ca aici, la această rubrică, nu-și găesc mai nemerit loc rândurile de pomenire ce-i închinăm acum. Auguste Gauvain a fost un maestru al rubricel, numită în gazetărie cronică externă. Timp de mai bine de un sfert de veac, el a scrutat cu o rară putere de pătrundere complicatele țesături de tendințe și interese ale politicii aproape din toate țările de pe glob, căutând să deslege firul subtil al legăturilor de interes internațional. Și foarte rar analiza lui cumpătată și rece a dat greș. Cronicel lui de fiecare zi din „Journal des Débats” erau sentințe, motivate suculent de un vast material informativ, riguros cernut în sita analizei lui pătrunzătoare.

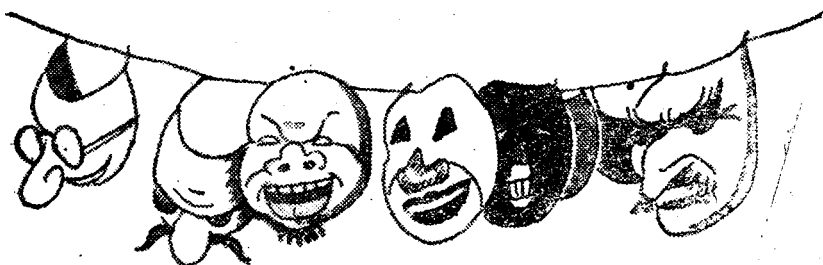
Auguste Gauvain n'a fost totdeauna de partea noastră. Nu-i vom face, postum, o vină din aceasta. Poate, că în perspectiva din care privia el lucrurile, avea dreptate; poate, că nu. Lăsăm sentința să se rostească în fața istoriei. Dar la căpătâiul mormântului proaspăt închis, nu se poate să nu așezăm coroana admirației noastre pentru mintea de bună calitate, care a fost, și pentru exemplul de cultură și onestă muncă, pe care ni-l lasă.

Ziarist din nobila rasă a ziarismului de idei, Auguste Gauvain a fost un pasionat cercetător, un veritabil cronicar, precursor istoric, dând ziaristicii această frumoasă și înălțătoare semnificație. Pe urma lui, nu se va întinde perdeaua grea a uitării. Cronică de fiecare zi a faptelor de politică internațională a ridicat un monument de vastă documentare istorică pentru mai bine de un sfert de veac. E opera lui care rămâne și îl eternizează în numeroase volume de cea mai prețioasă utilitate. E darul lui făcut omenirii din efemerida muncel cotidiene.

Auguste Gauvain moare sărac și fără onoruri. Omul acesta, peste autoritatea căruia nu se putea trece și în fața căruia se aplecau respectoși cancelarii și ambasadorii, n'a cerut nimic țării sale. Sau a cerut să fie lăsat liniștit la studiile și cercetărilor lui, de o utilitate, care depășia granițele Franței. Alt exemplu, care aci la noi, nu e pentru profesioniștii scrisului cu deosebire valabil, ci pentru cei cari cu trei șire furate dintr'o revistă străină și plasate la gazetă, cred că și-au făcut un suficient capital pentru a prefinde cel puțin un subsecretariat de stat la externe sau la preșidenția Consiliului.

— Domnule Tilea, Auguste Gauvain a fost numai prim-secretar de legație, *ogorofic*.

D. MOLDOVANU

Săptămâna politicei interne

Demascarea falșilor

Guvernul de uniune națională a eșuat. D. Titulescu nu se poate plânge însă. D-sa a avut toată încrederea Regelui, adeziunea cea mai largă a partidelor, simpatia inițială a maselor și timp destul. Totuș n'a putut face nimic. Misiunea ce i s'a încredințat a turnat în ridicol și s'a sfârșit în tragic pentru d-sa. Excelentul nostru ministru la Londra, bravul ambasador al cauzelor românești din convenirile internaționale s'a aruncat într'o aventură, care îi va lăsa pe multă vreme pe urâte pe măfasea strălucitoare a bunei reputații ce-și făcuse.

De ce n'a isbutit d. Titulescu? Cauzele pot fi diferite și deosebite. Ne vom opri aici asupra uneia dintre ele, care ni se pare, cu toată înălțuirea ei de consecințe, esențială. D-l Titulescu a venit de la Londra cu totul nepregătit pentru greaua sarcină ce i se rezervase. D-sa nu avea de rezolvat la București ca la Geneva o problemă de drept scaldându-și inteligența într'o vastă baie de fapte și documente, ci o problemă vie, în neconținută mișcare, în cuprinsul căreia documentarea se face trăindu-i zilnic existența. Informat tendențios poate și în tot cazul eronat, insuficient și parțial, d. Titulescu a făcut de la început greșala de a accepta adesiunile ce i se făceau la Palat, din deferență față de voința Regelui, cu credința, că partidele au renunțat prin aceste adeziuni la ceea ce constituie ființa lor distinctă și rațiunea lor de a fi. Așa ne explicăm, de ce a ajuns d-sa la acel clasament arbitrar, care trebuia să constituie esența colaborării partidelor în guvernul de uniune națională:

- a) Gruparea Titulescu și amicii = 4 ministere.
- b) Grupa partidelor zise mari = 4 ministere.
- c) Grupa partidelor zise mici = 3 ministere.

Absurditatea răsărea din cifre. D. Titulescu nu reprezenta o organizație politică. Prin urmare ce explicație, ce justificare se putea da prezenței *amicilor* d-sale într'un guvern de uniune națională, constituit din colaborarea partidelor? Niciuna. De la început, d. Titulescu și-a depășit misiunea, a ieșit din rolul de arbitru ce i se încredințase d-sale personal.

Fatal trebuiau să decurgă și celelalte absurdități. Creația celor două grupe de partide, partide mari, cu câte două ministere și partide mici, cu câte un minister, a dovedit la d-sa un greșit spirit de înțelegere a realităților politice. D. Titulescu pornia de la premise greșite: partidul național-țărănist are majorități în Parlament, este prin urmare un mare partid; partidul liberal e un partid puternic, în ordinea repartiției mandatelor deține locul al doilea, deci ar putea să obțină și el majorități și este prin aceasta partid mare. Celelalte partide sunt partide mici, pentru că este inadmisibil să ființeze în România mai mult de două partide mari.

Așa dar, d. Titulescu lua trecutul brut, fără discernământ, ca mărturie pentru judecata d-sale; ori în politică trecutul nu e valabil decât prin zestrea faptelor; considerațiunile de ordin numeric n'au valoare decât atunci când superioritatea electorală se justifică prin acte de guvernământ unanim și repetat aprobate de toată lumea. Superioritatea electorală a partidului național-țărănist, obținută acum trei ani, a fost rodul unor agitațiuni demagogice. Acum, după guvernarea dezastruasă, care a dus la necesitatea unui guvern de salvare națională, se mai poate presupune, că partidul național-țărănist ar obține aceeași superioritate electorală? Partidul liberal vechiu a fost un partid puternic. Azi nu mai este. Desmembrat prin dramatica necesitate care a determinat ruperea d-lui George Brătianu din moștenirea politică pângărită a tatălui său, partidul liberal vechiu se sbate în distrugătoare frământări interne și nu poate fi pentru țară un organism politic util. Cu atât mai puțin un partid mare.

Evident, că față de clasamentul oferit celorlalte partide, guvernul de uniune națională al d-lui Titulescu, cu *amicii* d-sale, trebuia să cadă înainte de realizarea lui.

Partidele declarate mici nu puteau să primească rolul ce li se da, nu din vană ambiție, ci din sentimentul just, că participarea lor în acest guvern n'ar fi folosit cu nimic țării, dar ar fi servit la salvarea din faliment a celor două partide, declarate mari de d. Titulescu.

În adevăr, ce ar fi însemnat un guvern de uniune națională constituit după rețeta d-lui Titulescu? Partidelor zise mici li se oferia trei ministere fără importanță, cari n'au prea mare rol în rezolvirea crizei generale economice și financiare: partidului poporului comunicațiile; d-lui George Brătianu instrucția și d-lui N. Lupu sănătatea publică. Celelalte ministere intrau în lotul d-lui Titulescu cu *amicii* d-sale, iar partidele zise mari prindeau între altele internele și ministerul de industrie și comerț, cari dau o im-

portantă priză politică și economică. Rezultatul ar fi fost că în loc de a se ajunge la opera de salvare necesară, marii vinovați ai stărilor de lucruri de astăzi, partidul național-țărănist și partidul liberal, ar fi găsit mijlocul de a se sustrage sancțiunii masei, la adăpostul d-lui Titulescu și al partidelor curate de răspundere.

E de mirare, că d. Titulescu nu și-a pus niciodată întrebarea :

De ce primesc, cu atâta ușurință, cele două partide zise mari toate condițiile d-sale și de ce nici partidul liberal, nici partidul național-țărănist, *n'au* vorbit de răspunderi pentru tot dezastrul în care a ajuns azi țara ?

Dacă și-ar fi pus această întrebare și dacă ar fi căutat răspunsul just, d. Titulescu n'ar fi greșit. Căci ar fi înțeles, că graba cu care i se primiau condițiile, nu era determinată de dorința de a conlucra la o operă necesară țării, ci nevoia de a se salva din faliment a ambelor partide. Partidul liberal găsea în această colaborare o diversiune pentru frământările cari îl macină ; partidul național-țărănist scăpa de o prăbușire sgomotoasă, așezându-se comod și pe moale de pe banca ministerială a dezastrului, în fotoliile guvernului de salvare națională.

Refuzul celorlalte partide de a da concurs acestor perfide intenții și hibridei combinații fabricată de d. Titulescu, a demascât pe vechii falșiți. Regretabil e, că d. Titulescu a falimentat deodată cu ei, dar din așa tovarășie nu se putea să obțină alte rezultate.

Trista poveste s'a sfârșit

După refuzul partidului poporului, al partidului liberal de sub conducerea d-lui George Brătianu și al partidului țărănesc, de a colabora la scoaterea din faliment a partidelor direct responsabile de dezastrul țării, d. Titulescu a persistat în misiunea d-sale de salvator. Mai întâi a încercat o colaborare cu liberalii, național-țărăniștii și partidul d-lui N. Iorga, și era cât pe aci să reușiască, dacă d. Duca nu-și ar fi dat seama la timp, că partidul d-sale nu are nimic de câștigat dintr'o combinație ministerială lipsită de autoritatea nepătată a partidelor zise mici. D. Titulescu nu s'a lăsat însă învins și a încercat alte combinații, cari l'au aruncat neputincios în ghiarele d-lui Maniu. E absurd, dar așa este. Salvatorul devenise prizonierul marelui vinovat. Numai cu *amicii d-sale*, d. Titulescu își dădea bine seama, că nu putea înfrunța surprizele unor noi alegeri și a făcut apel la d. Iuliu Maniu să-i închirieze Parlamentul de demisie în alb, pe care îl avea la dispoziție. Prețul chiriei : tutela d-lui Maniu. Listele propuse de d. Titulescu treceau dela Palat la d. Iuliu Maniu, care își făcea de fiecare dată o perversă plăcere din a nu accepta pe unii miniștri acceptați de Rege. Vechia grandomanie, care constituie toată osătura politică a personalității blăjene, s'a manifestat cu voluptate în aceste zile crude pentru d. Titulescu. O pasiune maladivă, de criminal patologic, făcea pe d. Iuliu Maniu să scormoniască adânc din inima

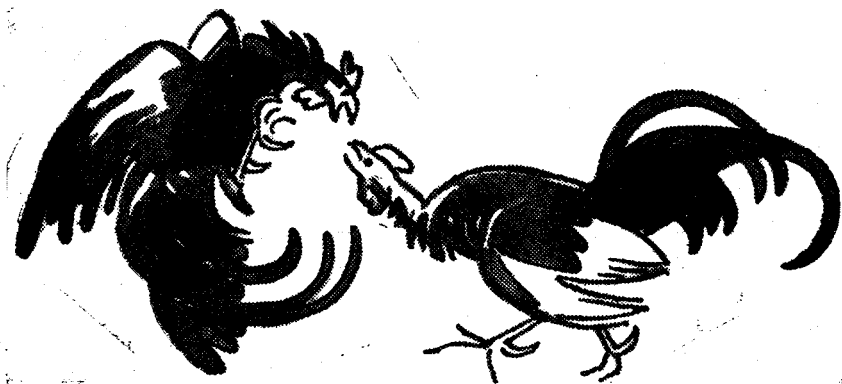
sdrăbită a țării. Au fost acestea, clipe tragice. Regimul minciunei și al celei mai nerușinate desfrânări în viața noastră publică își juca epilogul. Partidul național-țărănist, care desorganizase țara în doi ani și jumătate de nerușinat favoritism și neobrăzată risipă, dicta în clipele celor mai desnădăjduite încercări de salvare și patrona soluțiile refacerii.

Mare vină pentru d. Titulescu.

Din fericire Regele a curmat odiosul spectacol, găsind soluția guvernului Iorga-Argetoianu. Țara a răsuflat ușurată, ca după un chinuitor coșmar. Maniacul din fruntea partidului național-țărănist a fost pus la locul lui și nădăjduim, că de pe tronul, unde-l așezase pe puf persistența d-lui Titulescu, va trece pe banca acuzării, unde va trebui să dea seama de tot ceea ce a făcut în cursul defunctei guvernări, care a dus țara la ruină.

CRONICARUL DE DUMINICA

O naștere grea . . .

*Când Titulescu — a fost chemat
Și s'a simțit însărcinat
De Duhul sfânt, cu mâna stângă
Intr'un guvern pe toți să-i strângă,
Am înțeles că nu-i ușor,
Să-i faci pe lupi să cânte'n cor,
Că nu-i ajunge-o zi sau două,
Nici trei, nici cinci, poate nici nouă,—
Dar nu credeam să fie — atât
Și s'o sfârșească-așa urât . . .
—Trecusem dincolo de Paște
Și ne temeam că nu mai naște!*

*A fost o naștere cam grea.
Lăhuza biata, suferea,
Nu mai știa pe cin' s'asculte . . .
E drept c'au fost și moașe multe!
O știre — a agenției „Ceps“
Vorbea de clește, de forceps,
Umbla o veste năzdrăvană:
Că-i sarcină cezariană!
Și nici un mamoș — mai ales —*

*Nu deslegase pe 'nțeleș
Problema-aceasta încurcată:
— Ce-i pruncul? e băiat sau fată,*

*Unii șopteau c'un aier trist
Că fătu-ar fi cam țărănist,
Vreo doi i-am auzit pe sală:
— „Progenitură liberală!“
In fine-aflai, într'un târziu,
Că-i un bastard de-al lui Maniu
Sortit să-și facă drum în lume
Pe seama lui, subț un alt nume...*

.....
*Dar vai! la urmă-a fost mai rău,
Că s'a născut un fătălău
Cu atribute imprecise, —
Iar când s'a fost născut, murise.*

*TITU NEUTRALU
— Jugănar oficial —*

I N S E M N A R I

Ziarele străine atribuie vizitei A. S. R. Principelui Nicolae la Budapesta, unde a participat la un concurs internațional de automobilism, o deosebită semnificație politică. Fapt e, că Principele român a fost onorat în capitala Ungariei cu toată curtuozia oficială maghiară. E o notă bună pentru unguri, iar pentru noi, pentru țară și pentru dinastie, o apreciable măgulire. Chiar dacă Principele Nicolae nu s'a dus la Budapesta cu un mandat politic anume și credem, că nu a avut această însărcinare expresă, prezența Sa la concursul ținut în capitala Ungariei constituie, prin însuș acest fapt, o ambasadă de conciliere și bună vecinătate. Gestul nu poate să rămână fără roade. România, reintegrată în drepturile sale istorice, nu are nici un motiv de a forța nota relațiilor cu Ungaria în sensul unor resentimente, pe cari le simțim încă active dincolo de granițele, cari ne despart. Dimpotrivă, dacă în Ungaria se mai găsesc unele organizațiuni create din vechi impulsuni nefericite, datorita noastră este să chemăm la realitate și să oferim puntea de înțelegere necesară cercurilor conducătoare, capabile să înțeleagă, că ceea ce s'a înfăptuit prin litera tratatului dela Trianon e rezultatul unei evidențe istorice prea orb și prea îndelung ignorate până atunci.

Cercurile conducătoare maghiare se pare, că au avut buna cuviință de a înțelege intenția, pe care o exprimă vizita la Budapesta a A. S. R. Principelui Nicolae. Pentru fericita dezvoltare a Ungariei în granițele ei firești de astăzi, nădăjduim că, această aparentă înțelegere nu va rămâne un simplu act de protocol, ci va deveni activă dincolo de sferile convenționale al oficialității.

Ziarul „Universul“ publică o impresionant de lungă listă de numeroși străini aciuși, ca specialiști, sfătuitori tehnici, la căile ferate sub trecuta guvernare național-țărănistă. Nume cu rezonanțe exotice însoțesc cifre fantastice; în aceste vremuri de lipsă, banii unei instituții deficitare nu se preocupă pentru acești așa ziși specialiști adunați din toate părțile lumii. Și lucrul acesta nu s'a petrecut numai la căile ferate. Rând pe rând, întreprinderile statului, devenite regii autonome păguboase pentru Stat, dar bune pentru uzul personal al celor dela putere, și-au năpădit cadrele cu asemenea musafiri, excesiv salarizati în raport cu ceea ce plătia statul vechiului personal indigen.

În afară de manevra interesată, care a dus la aceste transformări costisitoare, operația a dat naștere unui fenomen, care explică o întreagă mentalitate. Neîncrezători în propriile lor forțe, conștienți de însăși ignoranța lor, reformatorii de până mai deunăzi nu voiau și nu puteau să acorde semenilor lor din sânul națiunii mai multă pricepere și pregătire decât știau, că le lipsește lor. Inginerii, chimiștii, contabilii români se clasau în mentalitatea acestor oameni tot atâtea categorii profesionale inferioare, cari trebuiau înlocuite cu specialiști. Iar pentru orice ignorat, „specialistul“ trebuie să fie neapărat străin.

Și mai este ceva. În majoritatea cazurilor, străinii au fost cu deosebire agreeți acolo unde hotărîrea se lua de către unul dintre ardelenii d-lui Iuliu Maniu. La căile ferate a fost d. ing. Vidrighin autorul tuturor angajamentelor cu nume ciudate. Robii nu s'au scuturat încă de superstiția atotștiinței stăpânului străin.

Dacă aceste ciudățenii degradante și costisitoare s'au putut petrece până acum, sperăm că cel puțin de aci înainte ne vom trezi, reintegrând în locul ce i se cuvine elementul național batjocorit și păgubit.

Ultima combinație ministerială a d-lui N. Titulescu a eșuat dintr'o pricină foarte simplă. D. N. Titulescu se resemnase să guverneze cu sprijinul Parlamentului național-țărănist. S'a constituit astfel prizonierul d-lui Iuliu Maniu, iscălcindu-și singur sentința de condamnare.

Se pregătește oare d. N. Iorga să cadă în aceeaș greșală? *Manifestul* dumisale se declară în așteptarea *numai când va fi nevoie* a alegerilor destinate să dea țării un Parlament nou, iar știrile publicate la rubrica reportajului politic ne anunță, că Parlamentul actual va fi convocat în primele zile ale luni Mai. Primul-ministru va expune, deci, bazele programului său de guvernământ și va cere partidelor să-și spună părerea. După discuțiile și declarațiile de rigoare (?), primul-ministru va cere *Camerei un vot de încredere* pe care, după atitudinea de până azi a național-țărăniștilor

e sigur că nu-l va obține. A doua zi, Parlamentul va fi dizolvat prin „Monitorul Oficial“.

Dacă d. N. Iorga e sigur că așa se va întâmpla, pentru ce această formalitate inutilă? Pentru ce discuții și declarații în fața unui Parlament sortit dizolvării? Pentru ce plăcerea îndoielnică de a înregistra un vot de încredere din partea domnilor deputați cu demisia în alb?

Dar dacă d. Iuliu Maniu, șiret cum îl știm, va da ordin oamenilor săi să acorde toată încrederea lor noului guvern, ce va face d. N. Iorga? Va mai dizolva Parlamentul național-țărănist? Pe ce motiv? În acest caz, Parlamentul național-țărănist va rămâne în viață, spre marea satisfacție a d-lor C. Argetoianu și M. Manoilescu, cari abia așteaptă să legifereze cu concursul d-lui Șt. Ciceo-Pop...

Am înțeles!

S'ar părea ciudat faptul, că d. N. Titulescu 'n'a isbutit în niciuna din numeroasele d-sale încercări de a da țării un guvern de mântuire, sau cel puțin de mântuială, cu sau fără *amicii* d-sale. Dar lucrurile se explică ușor, dacă ne gândim, că ministrul nostru de la Londra venia să ne salveze, fără să știe ce are de salvat. Un amănunt, cu totul caracteristic, ne dă d. mareșal Avărescu în declarațiunile făcute în ședința comitetului de direcție al partidului poporului, ținută după ruperea tratativelor în vederea guvernului de uniune națională. D. mareșal Avărescu a declarat, că nu fără surprindere i s'a adus la cunoștință grija târzie a d-lui N. Titulescu de a afla... câte județe are țara. Aceasta după ce i se dăduse misiunea nelimitată de a constitui guvernul.

Faptul s'ar putea zice, că e fără însemnătate. Nu e însă așa D. Titulescu primise însărcinarea telegrafic și o acceptase după o vizită recentă în țară. Se poate presupune, că se aștepta la aceasta, mai ales că imediat ce a sosit la București d-sa a fost la Rege, pentru a-i face un raport asupra situației interne. Astfel stând lucrurile, este admisibil ca omul, care se știa destinat a prezida guvernul refacerii să nu-și pună la punct cunoștințele elementare necesare guvernării? Politica de „mămăligă cu ceapă“ fără noțiunile cele mai rudimentare de geografie administrativă nu face, ca să zicem așa, nicio... ceapă degerată. Așa se explică pentru ce d. N. Titulescu a cam pus-o nefiartă de mămăligă cu misiunea sa salvatoare.

În tot timpul recente crize de guvern, s'au lansat tot felul de svonuri interesate, vestind imagine divergențe în sânul partidului poporului. Vorbind despre ultimele evenimente într'o ședință a comitetului de direcție, d. mareșal Avărescu a pus la punct aceste născociri rostind următoarele cuvinte: — „E o plăcută datorie

pentru mine să exprim mulțumirile mele călduroase, delegatului dv. *), care a exercitat mandatul pe care i l-ați dat cu atâta energie, perspicacitate și inteligență, încât, dintr'o lovitură, pe de o parte a salvagardat interesele partidului, și cu acestea și interesele țării, iar, pe de altă parte, a făcut să se purifice și să dispară atmosfera de intrigi și insinuări, care învăluiseră partidul nostru și care făcea să se vorbească de unele divergențe în partid. Faptele au dovedit că n'a fost vorba decât de o țesătură de intrigi, întemeiată pe lucruri ireale și pe intențiuni răutăcioase față de noi. Am fost de multe ori întrebat, de persoane cari aveau bune motive să se intereseze de treburile lor, iar nu de ale noastre. Am răspuns mai acum câteva zile, că există o echipă volantă, cu misiunea de-a răspândi fel de fel de zvonuri dăunătoare nouă. Procedul era ingenios și foarte simplu. Se punea din gură în gură întrebarea: — E adevărat cutare sau cutare lucru? sau: — Ai auzit despre cutare?

Din nenorocire, au fost și la noi oameni cari, căzând victima, acestei tactici perlide, au crezut, și prin aceasta se creiașe o oarecare panică. Atitudinea d-lui Octavian Goga a făcut să cadă lumina adevărului asupra acestor insinuări.

După aceste lămuriri categorice, poate că glasul răuvoitorilor nu se va mai auzi. Poate...

E notorie aversiunea unei anumite pătri de „intelectuali” de dincolo față de manifestările artistice și culturale românești. În paginile acestei reviste noi am semnalat-o ca pe o primejdie constantă în calea consolidării unirii și am combătut-o cu înverșunare timp de zece ani oridecâte ori am dat peste ea. L'a văzut cineva pe d. Iuliu Maniu la vre-un teatru? S'a plâns cuiva vre-un librar, că prea îi răscolește d. Ciceo Pop rafturile? Se poate lăuda vre-un pictor, că și-a deschis expoziția în prezența d-lui Alexandru Vaida? Rămas-a cineva cu ochii extaziați pe scâfăria tunsă chilug a d-lui Emil Hațieganu la vre-un concert simfonic? Să ni-o spună, să știm și să ne punem cenușe pe cap.

Cât despre ceilalți „intelectuali” ai partidului național de dincolo de munți, dela Sighet până la Moldova Nouă și până la Brașov, îi știm cu mari preferințe pentru picioarele jucăușe dela opereta maghiară, lectori pasionați ai revistelor „Szinházi Ellet” și „Garabancias”, dar nu i-am întâlnit niciodată pe cărăruiele cu umbră parfumată ale artei și culturai naționale.

Boala e veche și fără leac pentru această generație castrată de „intelectuali”. De aceea ne mărturisim neputința în lupta ce am dus, citind constatările în acelaș sens făcute, nu de un ziar românesc, ci de foaia șvăbească din Timișoara „Temesvarer: Volksblatt”. Găsim aici toate vechile constatări făcute neconținut de noi și un

*) D. Octavian Goga (R. N.)

emoționant apel către românii, cari n'au încă respect și dragoste pentru cultura neamului lor. „Frați români iubiți-vă arta și literatura voastră“ zice „Volksblatt“, „căci numai când veți învăța să vă iubiți și să vă respectați produsele minții și simțirii voastre, vă vom crede capabili să vă apropiați cu înțelegere de arta și cultura altor neamuri“.

E o lecție, care conține mult și crud adevăr. Vor roși măcar de rândul acesta cu semnul comprehenziunii obrazele „intelectuale“, cu aere de falsă și factice occidentalitate, la această binevoitoare și dureroasă povăț ?

Noi nu mai credem nimic.

Noul guvern prezidat de d. N. Iorga, în forma provizorie pe care a îmbrăcat-o la depunerea jurământului, nu poate fi considerat ca o formație definitivă. Cât privește manifestul afișat pe străzi, purtând numai iscălitura președintelui de Consiliu nu și a celorlalți miniștri, cuprinde deocamdată mai mult amănunte biografice cunoscute și declarații principiale sortite să fie acceptate de toată lumea, decât puncte programatice, cari să anunțe realizări precise.

Cu toții știm, că d. N. Iorga a împlinit de curând frumoasa vârstă de 60 ani; cu toții ne dăm seama că România nu se poate reface decât prin muncă și liniște; cu toții am aplaudat ideia de a se restrânge cheltuielile statului, cu toții am spus-o că nu printr-o cascadă frivolă de împrumuturi, cari vor îngreuna și mai mult sarcinile Tezaurului public, se va rezolva criza financiară actuală.

Este, totuș, în proclamația șefului noului guvern un pasagiu, care merită să fie subliniat, fiindcă aduce realmente o precizare de atitudine. D. N. Iorga făgăduiește: — „Un control atent va atinge toate administrațiile și orice batjocură cu banul scump al unei țări sărace va fi pedepsită aspru spre a se da exemplu oricui va mai cuteza să se atingă de averea cu greu adunată a ei. Comisiuni speciale vor merge din loc în loc pentru a verifica gestiunile prea multă vreme lăsate fără control. În acelaș timp oricine crede că poate fi scutit de datoria de a sprijini țara prin contribuția sa va fi urmărit fără milă, căci mila cea mare trebuie să o avem pentru țară, nu pentru cei ce se sustrag de la datoria față de dânsa“.

Ne dăm și noi întreaga azeziune la această operă de purificare necesară, cu o condiție: procesul curățirii să înceapă de sus în jos, iar nu invers. Dar nu prea vedem, în acest caz, cum va putea d. N. Iorga și colaboratorii dumisale să păstreze raporturile lor cordiale cu lacomii cârmuitori de ieri. Noul guvern va avea de ales. Sau renunță la sancțiuni, sau renunță la prietenia d-lui Iuliu Maniu.

Un compromis în această privință nu-i posibil.